

УДК 330.34

М. А. УСОВ**ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ТА СКЛАД ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНОГО КОМПЛЕКСУ**

Актуальність тематики дослідження зумовлена тим, що в сучасних умовах інноваційної активності всіх форм соціально-економічних систем існує необхідність виявлення і моделювання процесів взаємодії суб'єктів інноваційної діяльності та інвесторів. Інновації отримують розвиток за умов наявності достатнього інвестування. Метою даного дослідження є визначення особливостей інвестиційно-інноваційного процесу в сучасних умовах. На основі проведеного аналізу був визначено основні групи суб'єктів інвестиційно-інноваційного процесу, виявлено їх взаємодії в процесі інноваційної діяльності та побудована модель інвестиційно-інноваційного процесу.

Ключові слова: капітал, інновації, інвестиції, ефективність виробництва, синергетичний ефект, потенціал

М. А. УСОВ**ПОНЯТИЙНЫЙ АППАРАТ И СОСТАВ ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННОГО КОМПЛЕКСА**

Актуальность тематики исследования обусловлена тем, что в современных условиях инновационной активности всех форм социально-экономических систем существует необходимость выявления и моделирования процессов взаимодействия субъектов инновационной деятельности и инвесторов. Инновации получают развитие при условии наличия достаточного инвестирования. Целью данного исследования является определение особенностей инвестиционно-инновационного процесса в современных условиях. На основе проведенного анализа был определены основные группы субъектов инвестиционно-инновационного процесса, выявлены их взаимодействия в процессе инновационной деятельности и построена модель инвестиционно-инновационного процесса.

Ключевые слова: капитал, инновации, инвестиции, эффективность производства, синергетический эффект, потенциал

М. А. USOV**THE CONCEPTUAL APPARATUS AND STRUCTURE OF THE INNOVATION-INVESTMENT COMPLEX**

The relevance of the research subject is due to the fact that in the current conditions of innovation activity of all forms of socio-economic systems there is a need to identify and model the processes of interaction between subjects of innovation and investors. Innovations are developed provided there is sufficient investment. The purpose of this study is to determine the features of the investment-innovation process in modern conditions. Based on the analysis, the main groups of subjects of the investment-innovation process were identified, their interactions in the innovation process were identified and a model of the investment-innovation process was built.

Key words: capital, innovations, investments, production efficiency, synergy effect, potential

Вступ. В даний час загально визнаним став висновок про те, що в перспективі в конкуренції будуть вигравати країни, здатні забезпечити провідну роль в своїй економіці високотехнологічних виробництв і наукомістких послуг в поєднанні з посиленням сфер науки і освіти, які є базисом для інноваційного типу розвитку. Це твердження визначає основні тенденції не тільки в сучасному світовому науково-технічному розвитку, але також і в інвестиційному забезпеченні цього розвитку.

Отже, однією з обов'язкових умов успішного функціонування економіки країни в цілому, а також однієї з найважливіших сфер діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта є здійснення інвестиційної діяльності.

Базовим елементом інвестиційної діяльності є поняття «інвестиція», що походить від латинського слова «investire», в перекладі це означає «одягати» [1]. Дане поняття було предметом дослідження різних поколінь економістів.

Загальний аналіз літературних джерел дозволив визначити, що в цих формулюваннях присутні різні погляди на поняття, які є справедливими, але відображають той чи інший бік поняття. Інвестиції є найважливішою складовою соціально-економічного

розвитку держави й відіграють значиму роль як на макро, так і на мікрорівні, у першу чергу, для простого й розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку й на цій основі рішення багатьох завдань.

У макроекономічному масштабі сьогоdnішній добробут є значною мірою результатом учорашніх інвестицій, а сьогоdnішні інвестиції, у свою чергу, закладають основи завтрашнього росту продуктивності праці й більше високого добробуту. Ми постійно перебуваємо «на розпутьті» між споживанням сьогоdnішнім і завтрашнім. Чим більшу частину зробленого сьогоdnі ми збережемо й інвестуємо, тим більше буде в нас можливості споживати завтра. Навпроти, чим більше сьогоdnішніх ресурсів ми використаємо на споживання, тим менше в нас буде шансів на більше високий рівень споживання завтра.

Інвестиції є найважливішою складовою соціально-економічного розвитку держави й відіграють значиму роль як на макро, так і на мікрорівні, у першу чергу, для простого й розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку й на цій основі рішення багатьох завдань.

Тотожним до поняття «інвестиція» слід виділити поняття «інновації», бо інноваційна діяльність обов'язково вимагає інвестиційної діяльності, в той же час інвестиційна діяльність передбачає зростання ефективності виробництва через запровадження нових прогресивних методів управління, нової техніки та технологій, збільшення рівня робочої сили (вкладення в людський капітал) тощо.

Деякі науковці значно більше розширюють зміст поняття «інновації». Вони вважають, що інновації - це не тільки використання винаходу у виробничо-господарській діяльності, але й також усі роботи, що передують створенню самого винаходу, в т.ч. проектування, впровадження інновацій тощо. Інші автори трактують інновацію як саму ідею, яка є новою та відмінною від існуючої, або як існуючу думку, яка в цих умовах підприємством може використовуватись як інновація.

Узагальнюючи вище сказане, різні підходи можна умовно об'єднати між собою і згенерувати найбільш повний та системний підхід до визначення поняття «інновації», як кінцевий продукт, що виник в результаті процесів створення, використання та впровадження наукових досліджень і розробок, спрямованих на вдосконалення технічних, економічних, організаційних, соціальних та правових відносин у різних сферах діяльності суспільства.

Наступним кроком нашого дослідження є визначення взаємозв'язку інновацій та інвестицій. Слід зазначити, що поєднання даних категорій може утворювати дві різні економічні моделі:

1. Інноваційно-інвестиційна: здійснюються інвестиції в інновації;
2. Інвестиційно-інноваційна: пошук та використання інноваційних засобів ведення інвестиційної діяльності.

При поєднанні даних моделей активізується, так званий, інвестиційно-інноваційний процес, що є однією з форм реальних інвестицій, яка займає проміжне положення між інноваційною діяльністю і інвестиціями екстенсивного розвитку. Метою цього процесу є реакція підприємства на вимоги ринку, і здійснюється вона переважно у виробничій сфері. Особливістю механізму здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств є те, що він включає складові елементи і інноваційної, й інвестиційної діяльності. В ході реалізації інвестиційно-інноваційного процесу ресурси вкладаються в оновлені основні засоби, що є необхідним для виробництва вдосконаленого продукту, але створене без використання новітніх відкриттів фундаментальної науки.

При цьому, варто зазначити, що найбільш ефективною та доцільною реалізацією поданої моделі є безперервний процес взаємодії інвестицій та інновацій на підприємстві.

Постійна реалізація інвестицій в інновації та інновацій в інвестиціях на всіх фазах життєвого

циклу підприємства дає змогу досягти збільшення економічного ефекту, через створення інвестиційного синергетичного ефекту.

Інновація, як інтелектуально-інформаційний феномен, представлений ідеєю, концепцією, науковою розробкою або конструкцією, спроектованою технологією, наміченими організаційно управлінськими перетвореннями і т.п., може існувати в чистому вигляді, як пакет інформації. Однак, до інновації, щоб здійснити її в реальному відтворювальному процесі, необхідно додати відповідну їй інвестицію. Інакше кажучи, матеріалізація інновації завжди передбачає з'єднання її з інвестицією.

Інвестиція того чи іншого виду, в принципі, може здійснюватися без інновації, коли реалізується певний інвестиційний проект без використання скільки-небудь істотно значущих інновацій.

У даному зв'язку будь-який інвестиційний проект без винятку має сенс здійснювати тільки в якості реалізації самих останніх, найбільш передових інноваційних підходів і рішень, втілених у проекти, розроблені за останнім словом науки і техніки. При цьому, в умовах широкого розповсюдження науковотехнічної революції інвестиції зливаються з інноваціями, утворюючи єдиний, цілісний інноваційно-інвестиційний процес (ІІП).

Одночасно, у зв'язку з поглибленням наукових досліджень і ускладненням конструкційно-технологічних розробок, на порядок підвищується трудомісткість інновацій, що стимулює пошук тільки таких інновацій, які можуть бути матеріалізовані за допомогою інвестицій [2].

На представленому рис. 1.1 змодельовано злиття інновацій та інвестицій в єдиний інноваційно-інвестиційний процес.

Як інноваційний, так інвестиційний процеси володіють власною, притаманною саме їм, структурою. Відповідно, об'єднання інновацій та інвестицій в єдине ціле пов'язано з утворенням структури інноваційно-інвестиційного процесу, в яку в якості її складової частин входять структура інновацій та структура інвестицій.

Виникнення синергетичного ефекту полягає у тому, що метою реалізації стратегії формування інноваційного та інвестиційного потенціалу є ефективне залучення ресурсів та інновацій для отримання позитивного результату. Це і є синергетичний ефект, оскільки отриманий він у результаті поєднання певної кількості складових. Очевидно, що синергетичні процеси пов'язані із «розширенням вузьких місць», що мають місце в реальній практиці. Звідси, кількісне значення такого ефекту визначається за найбільш вузьким місцем, скажімо, обсягами інвестиційного впровадження, випуску продукції, її якістю та безпечністю, швидкістю та масштабами реалізації тощо [4].

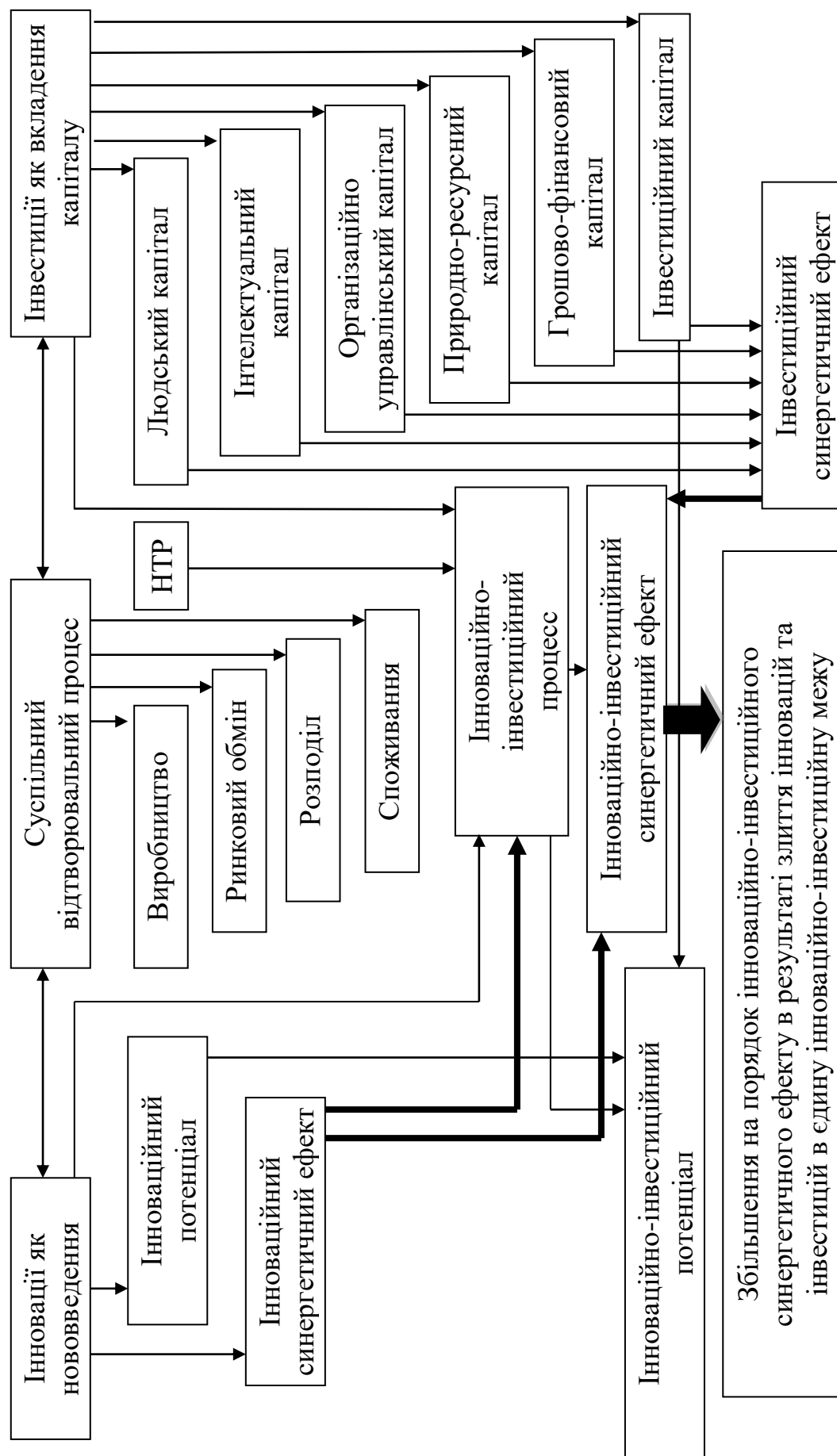

Рисунок 1.1 - Модель інноваційно-інвестиційного процесу

Висновки. На думку автора, реалізація подібної моделі інноваційно-інвестиційного процесу дозволяє стверджувати о потенціалі щодо виходу на новий, ефективніший рівень функціонування підприємства, який може стосуватися різних боків діяльності суб'єкта підприємництва: економічної, соціальної, екологічної, технологічної тощо.

Цей новий рівень забезпечується на основі того, що:

1) включаються у виробництво потенційні можливості діючого підприємства, які до цього часу не були задіяні повною мірою унаслідок наявності гальмівних чинників ("вузьких місць", дефіциту енергоресурсів або перевитрат при використанні в розрахунку на одиницю продукції тощо);;

2) залучаються у виробництво сучасні технології, відбувається перехід на новий інноваційний рівень виробничих процесів і це зумовлює (спонукає) до підвищення інноваційно-інвестиційної складової у діяльності всіх структур підприємства, які забезпечують його безперебійне функціонування;

3) удосконалюється асортимент традиційної продукції або ж відбувається перехід на виробництво нової, що спонукає до суттєвих кількісних змін та якісних зрушень в основних, суміжних, допоміжних та інших сферах, що включені у виробничу діяльність підприємства;

4) на підприємстві впроваджується сучасна система управління якістю, безпечністю, екологічного управління і це вимагає "підтягування" до рівня тих вимог, на які орієнтовані перераховані системи, основних, допоміжних, суміжних та інших виробництв і служб, що забезпечують господарську діяльність суб'єкта підприємництва;

5) підприємство переходить на випуск продукції, що буде експортуватися на зовнішні продовольчі ринки, а це вимагає дотримання тих вимог до неї, які передбачені нормативними документами країни-імпортера, а отже вони накладаються на вітчизняне виробництво, яке і повинно їх забезпечити та ін [5].

Отже, наведений перелік основних варіантів, що спонукають до виходу на новий інноваційно-інвестиційний рівень функціонування підприємства, свідчить про те, що в кінцевій точці, якою стане матеріалізація стратегії формування інноваційного потенціалу підприємства, перелік ефектів і

результатів не тільки збільшиться у кількісному вимірі, але й значно ускладниться в якісних характеристиках.

Список літератури

- 1 Перерва, П.Г. Економіка та організація інноваційної діяльності : підруч. / П. Г. Перерва; за ред. П. Г. Перерви, С. А. Меховича, М.І.Погорелова. – Харків : НТУ «ХПІ», 2008. – 1080 с.
- 2 Яковлев А. І. Визначення найбільш ефективних сфер впровадження інновацій / А. І. Яковлев // Економіка підприємства: теорія і практика : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 10 жовтня 2014 р.) / МОНІНУ, ДВНЗ КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – Київ : КНЕУ, 2014. – С. 86 – 89.
- 3 Усов М. А. Завдання рівномірної випадкової величини при оцінці інвестиційних проектів / М. А. Усов // Тези ХІХ Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я», (Харків, 27 грудня 2016 р.). – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – С. 174–175.
- 4 Усов М. А. До питання планування багатоваріантного виробництва / М. А. Усов // Тези VI Міжнар. наук.-практ. конф. «Актуальні питання організації та управління діяльністю підприємств у сучасних умовах господарювання», (Харків, 17 листопада 2016 р.). – Харків : Національної академії Національної гвардії України, 2016. – С. 296–298.
- 5 Усов М. А. Проблемы комплексной оценки инвестиционной привлекательности инновационных проектов / С. П. Сударкина, М. А. Усов // Международный научный журнал ISJ Theoretical & Applied Science. – Казахстан, Тараз – 2018 - №2 (58).

References

- 1 Pererva, P.G. *Ekonomika ta organizaciya innovacijnoi diyal'nosti : pidruch.* / P. G. Pererva; za red. P. G. Perervi, S. A. Mekhovicha, M.I.Pogorelova. – Harkiv : NTU «HPI», 2008. – 1080 p.
- 2 YAKovlev A. I. *Viznachennya najbil'sh effektivnih sfer vprovadzhennya innovacij* / A. I. YAKovlev // *Ekonomika pidpriemstva: teoriya i praktika : zb. materialiv V Mizhnar. nauk.–prakt. konf. (m. Kiïv, 10 zhovtnya 2014 r.)* / MONiNU, DVNZ KNEU im. Vadima Get'mana. – Kiïv : KNEU, 2014. – P. 86 – 89.
- 3 Usov M. A. *Zavdannya rivnomirnoi vipadkovoï velichini pri ocinci investiciynih proektiv* / M. A. Usov // *Tezi ХІХ Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Informacijni tekhnologii: nauka, tekhnika, tekhnologiya, osvita, zdorov'ya»*, (Harkiv, 27 grudnya 2016 r.). – Kharkiv : NTU «HPI», 2016. – P. 174–175.
- 4 Usov M. A. *Do pitannya planuvannya bagatovariantnogo virobництва* / M. A. Usov // *Tezi VI Mizhnar. nauk.-prakt. konf. «Aktual'ni pitannya organizacii ta upravlinnya diyal'nistyu pidpriemstv u suchasni umovah gospodaryuvannya»*, (Harkiv, 17 listopada 2016 r.). – Harkiv : Nacional'noi akademii Nacional'noi gvardii Ukraïni, 2016. – P. 296–298.
- 5 Usov M. A. *Problemy kompleksnoj ocenki investicionnoj privilekatel'nosti innovacionnyh proektiv* / S. P. Sudarkina, M. A. Usov // *Mezhdunarodnyj nauchnyj zhurnal ISJ Theoretical & Applied Science.* – Kazakhstan, Taraz – 2018 – No 2 (58).

Надійшло (received) 08.05.2018

Відомості про авторів /Сведения об авторах / About the Authors

Усов Максим Анатолійович (Усов Максим Анатольевич, Usov Maxim Anatolievich) – асистент кафедри економіки і маркетингу НТУ «ХПІ»; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0520-7513>; e-mail: maxusov1978@gmail.com